

Geç Tunç Çağı'nda Çine Tepecik Höyüğü

© Telif hakkı korunan eser

- Aydın İli, Çine İlçesi, Karakollar Köyü'nün 3 km güneybatısında yer alır. Çine Çayı'nın 1 km doğusundadır. Karakollar Ovası'nın içinde bulunan höyük 40 x 120 m boyutlarında ve 9 m yüksekliğindedir.

- 1995 Prof. Engin Akdeniz
- 2001/ 2004- Prof. Dr. Sevinç Günel
- Yapılan kazılar höyükte en erken Geç Neolitik Çağ'dan klasik çağlara uzanan kesintisiz bir yaşamın varlığını ortaya koymuştur.

I	1		Helenistik / Roma		
	2		Karya - Geometrik		
II	1	a	Geç Tunç Çağı		
		b			
II	2	a	Orta Tunç Çağı		
		b			
III			Erken Tunç Çağı		
IV			Geç Neolitik / Kalkolitik		

Höyüğün Geç Tunç Çağı'na tarihlenen kültür tabakası, savunma sistemine sahip yerleşim modelini yansıtmaktadır. Kulelerle destekli bir plan veren surun duvar kalınlığı, 2.20 m'dir. Surda 20 metre aralıkla yer aldığı ve yerleşmeyi çevrelediği öngörülen kare planlı kuleler ise, 6.36x6.36 m boyutlarındadır. Sur, taş temel üzerine kerpiç blokların yükseldiği duvar örgü sistemine sahiptir. Kulelerde, yerli kapların yanı sıra Miken kültürüne ait boya bezeli kraterler, yerleşmeye ait mimari kalıntılarla paralel bir kronolojiyi vermiştir. Sura ait kulelerden birinde, duvara yaslanmış olarak ve istiflenmiş durumda, farklı boyutta iç içe sığ tabaklar, çanaklar ve ayrıca çömleklerin ve bir mataranın da yer aldığı buluntu konteksti, kule içinde depolanmıştır. Bununla bağlantı kurulabilecek yapılar ise, işlevsel açıdan yerleşmenin sosyo-kültürel yapısını ve yerel idari sistemine bağlı ekonomik gücün anlaşılmasını sağlamaktadır.

Fig. 4: M.Ö. 2. binyıl savunma sistemi.

Kentin ekonomisinde, üretim ve depolamaya dayalı yapılar dikkati çekmektedir. Buna yönelik yapılarda içinde belli bir düzende yerleştirilmiş pithosların yer aldığı depo/magazin olarak tanımlanan 'pithoslu yapı', 'işlik' görünümünde iri pithosların yarıya kadar gömüldüğü ve çevresinin ufak taşlarla çevrildiği alanlar depolama sisteminin uygulandığını göstermiştir. Kaplar arasında, farklı boyutlarda ve derinliklerde olan tabaklar, yerleşmede özellikle depo işlevli yapılardan tanınan sığ tabaklarla benzer malzeme-teknik ve formları vermektedir. Kule içindeki bu kapların buluntu durumu gerekse yerleşmeye ait depo işlevli diğer yapılarda ele geçen ve bazılarında dip kısmında işaretli olan kaplar dikkate alındığında, bu tabakların idari sisteme bağlı, seri bir üretime yönelik mallar olduğu anlaşılmaktadır.

- Bu birimlerde yerli kapların yanı sıra, boya bezeli Miken üzengi kulplu kaplar ve figürlü Miken kraterleri ise, Ege dünyasıyla ticari ilişkilerin etkin olduğunu ortaya koymuştur. Depo birimlerinde yer alan Miken kapları, Ege, Batı Anadolu ve Doğu Akdeniz'e uzanan geniş coğrafyadaki kültürel ve ticaret bağlantıyı gösterir. Figürlü kraterlerden birinde elinde mızrağını fırlatmak üzere olan bir savaşçı tasviri M.Ö. 1340-1200/1100 Geç Hellas III C evresinin figürlü kaplarında 'kirpi miğfer' ile tasvir edilmiş savaşçılarıyla benzer donanımda işlenmiştir.

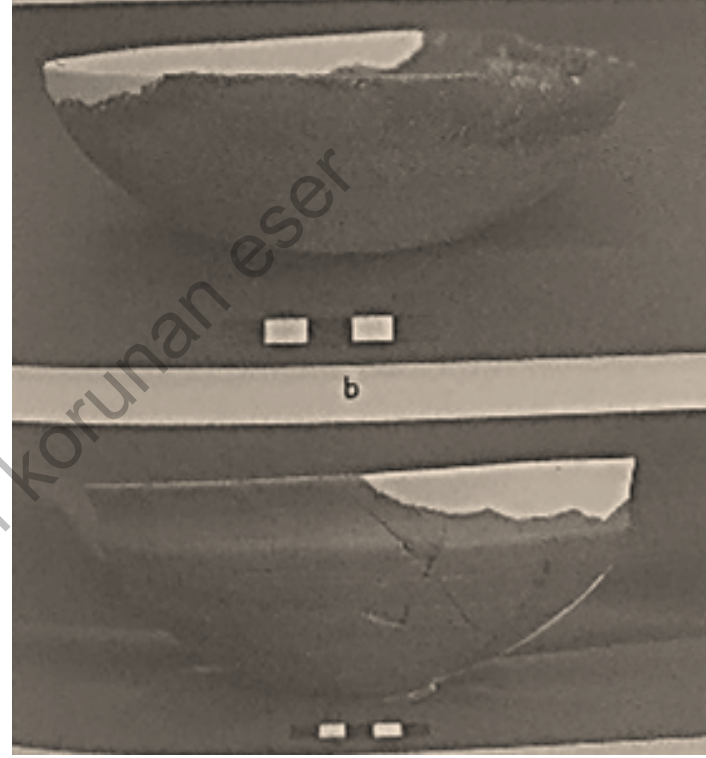
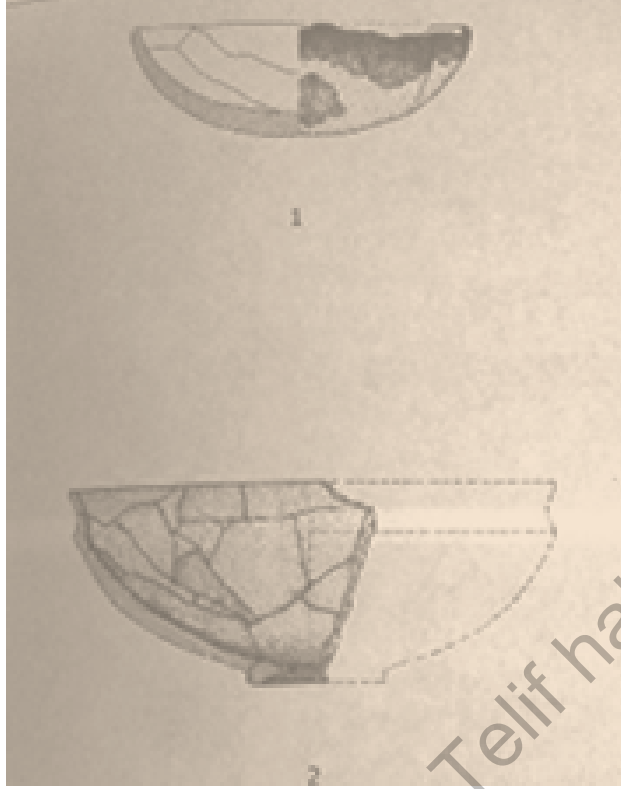

- Miken kraterlerinde savaşçı tasvirleri, araba ya da teknede işlenmiş örnekleriyle görölmektedir. Kaplar üzerine işlenen bu sahne, Miken saray sisteminin yıkılmasının ardından Ege'de ve Batı Anadolu'da ortaya çıkan yeni politik düzen ve bunun çevre költürlere yansımaları olarak açıklanabilir.

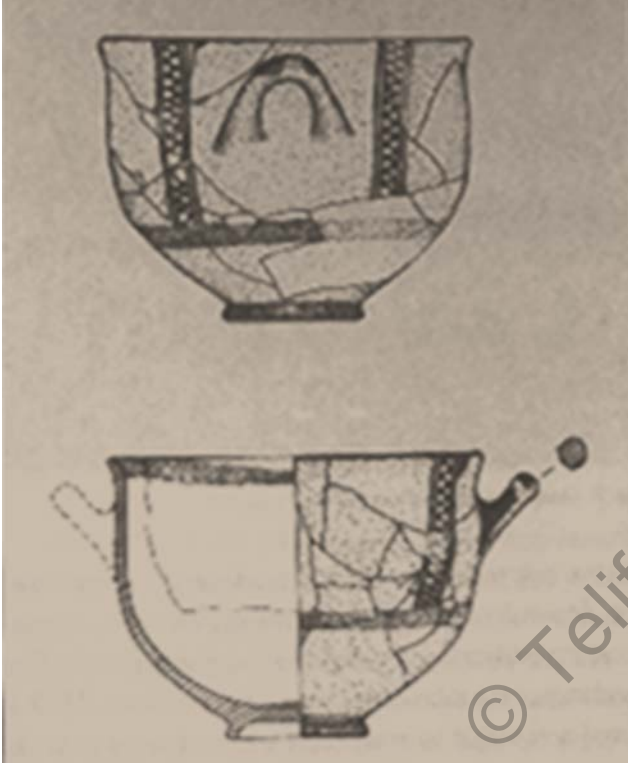

Bir diğerkrater üzerinde boynuzları detaylı olarak işlenmiş bir geyik tasviri vardır. Bu sahnede, geyiğebayın kısmından ve arkadan saldıran köpekler tasvir edilmiştir. Geyiğin ayakları arasında uçar konumuyla bir kuş betimlenmiştir. Bu krater üzerinde, av sahnesi betimlenmiştir. Miken seramiğinde avcı ve köpeklerinin geyiğesaldırdığı av sahnesi ve aynı zamanda hareket halinde betimlenmiş kuş tasvirlerinin de yer aldığı resimsel anlatım, ikonografik açıdan Yunanistan'da, Ege'de ve Doğu Akdeniz'de uzanan coğrafyada görülmektedir. Ege ve Doğu Akdeniz'e uzanan yayılım alanında savaş ve av sahnelerinin içeren konular, dönemin sosyo-kültürel ve toplumsal sorunlarıyla bağlantılıdır. Miken kraterlerinin 'pithoslu yapıda' bulunması ise, yapıyı ayrıcalıklı kılmaktadır.

© Telif hakkı korunan eser
Kırmızımsı devetüyü tonda çanak ve kase.

İthal Miken derin çanağı, dikey bantlar arası zikzak motifi Geç Hellas IIIB ve C dönemi

İnce nitelikli, gri hamurlu ve astarlı gri seramikler

Geç Tunç Çağı Miken
seramikleri

Kase parçaları, ağız kenarı üst kısmında yatay bantlarla sınırlanmış dalga bezeme Geç Hellas IIIC

Kaselerdeki sık dalga motifi Geç Hellas IIIC için karakteristik, içi boyalı yarım daire veya üçgenler veya çizgilerle yapılan yarım daireler Geç Hellas IIIC

Pithoslu yapı içinde pithos ağızlarının kapatılması işleminde kullanılan mühür baskıları yani bullalar bulunmuştur. Hititlerin Batı Anadolu üzerindeki etkisine ve olası varlığına ışık tutan bu eserler Hitit İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenir.

Baskılardan birinde, omzunda yayıyla işlenmiş bir figür ve her iki yanda kitabesi yer almaktadır. Alın hizasında ya boynuz ya da bir düğüm işlenmiştir. Figür sağ omzunda taşıdığı yayı, sağ eliyle de kavramıştır. Sol eli ise, 'tapınma pozisyonunda' durmaktadır. Belirgin bir burun detayı ve bacaklarda dizlerin belirgin işlenmesi dikkat çekmektedir. Figüre ait ayak kısmı korunmamıştır. Figürle ilgili tüm bu detaylar, Hitit İmparatorluk dönemi Gliptik sanatından bilinmektedir. Mührün üzerinde yer alan kitabe, 'tà-mi-pi-ya, prens' olarak okunmuştur.

Mühür baskılarından diğesinde, hiyeroglif işaretin yer aldığı orta alan, daire şeklinde çerçeve ile sınırlanmıştır. Mührün orta alanında yer alan kitabede, “[Tark]asnaya ve Pi-su+ra/i-lix” ya da “[Tark]asnapiya ve Su+ra/i-lix” olarak okunmuştur. Hiyeroglifte yer alan tarkasna betimlemesi dikkat çekicidir. Batı Anadolu’nun tarihi coğrafyasında Mira topraklarının kralı Tarkasnawa’nın “tarkasna” betimiyle verilen şahıs ismini taşıması, filolojik anlamda Tepecik mühür baskısını da anlamlı kılmaktadır. Filolojik verilere dayalı yorumlar ve arkeolojik kanıtlar, Batı Anadolu’nun tarihi coğrafyasında, Menderes ve güneye uzanan bölgeyi öne çıkaran bir tabloyu ortaya koymaktadır.

Mühür baskıları Menderes bölgesinin güneyinin tarihi coğrafyasına ve aynı zamanda Hititlerin bölgedeki etkisini gösterir. Filolojik verilere dayalı araştırmalarda, Menderes ve güneyine ilişkin doğal güzergahlara dayalı değerlendirmelerde Milet kenti, Antik Çağda Latmos körfezine açılan stratejik bir konumdadır. Körfezin doğusunu sınırlayan Latmos (Beşparmak) dağlarının Menderes'ten körfeze ulaşımını engelleyen bir konumda olması nedeniyle bu ulaşımı, Menderes'ten güneye bağlantıyı sağlayan Çine Çayı (Marsyas) karşılamış olmalıdır.

Çine Çayı güneyde Milas'a (Mylasa) uzanan ve güneybatı yönünde ise, Latmos Körfezi kıyı şeridine açılan bir doğal uzantıyı oluşturmaktadır. Bu bağlamda, Çine Çayı'nın batısında, antik kent Alinda, Hitit metinlerinde geçen 'İyalanda' kenti olarak adlandırılmıştır. Alinda, Menderes'ten Çine Ovası'na uzanan bölgede, bir kontrol merkezi olarak görülmektedir.

Hitit yazılı kaynaklarından, 'Tawagalawa-Mektubunda' değinildiği üzere, Hitit kralının Marsyas'ı geçerek Karia bölgesine ulaştığına işaret edilmektedir. II. Murşili bölgeye düzenlediği askeri seferde, Büyük Menderes'in güneyine uzanan bir güzergahı izlemiş olmalıdır. Bu verilere göre, Hitit kralları, II. Murşili – IV. Tutḫaliya dönemleri arasında Arzawa Ülkesi'ne düzenlenen seferler, bu bölgede Hitit varlığına ve etkisine yönelik kaynaklardır.

Harita 1: M.Ö. 15. ve 14. yüzyılda Doğu Akdeniz Bölgesi. **Hitit Krallığı;** **Kaşka Bölgesi;** **Hitit Etki Alanı Bölgesi;** **Hitit Krallığı'nın yaklaşık M.Ö. 1420-1275'de yayıldığı alan;** **Mitanni Krallığı;** **Mısır Yeni Krallık;** **M.Ö. 15. yüzyılda Arzawa Ülkesi;** **M.Ö. 15. yüzyılda Seha;** **M.Ö. 15. yüzyılda Assuwa ya da (M.Ö. 14. yüzyılda) Wilusa;** **Ahhiyawa, Myken Kültürü (F. Starke'nin verileriyle DBM).**

- Piyamaradu'nun Hititlere karşı faaliyetleri, en az 35 yıla yayılan süre ile dikkate değerdir ve bu süre zarfında, üç Hitit kralına (Muwatalli II, Hattuşili III ve IV. Tudhaliya) önemli bir tehdit oluşturmuştur. Piyamaradu'nun, Hitit kralı II. Mursili tarafından tahttan indirilen ve muhtemelen oğlu Piyama-Kurunta tarafından tahttan indirilen Arzawa'nın önceki kralı Uhha-Ziti'nin meşru varisi olduğu öne sürülür. Hiçbir yerde prens olarak anılmaz.
- Arzawa, Seha, Lazpa (Lesbos) ve Wilusa (Troy) gibi Batı Anadolu'daki Hitit vasal devletlerine yönelik saldırıları ve baskınları, bazı bilim insanları tarafından kendi hanedanını yeniden iddia etme girişimi olarak yorumlanır. Bu muhtemelen Büyük Hatti Kralı'na Hitit vasal statüsüne bir alt kral olarak kabul edilmek üzere yaptığı bir başvuruya alakalıdır. Başvurusu reddedildiğinde, varsayılan hanedan haklarını savunmak için isyan eder. Hatti'nin Büyük Kralı, diğer güvenilir bir vasal olan Manapa-Tarhunta'nın aracılığıyla onu bastırdı. Piyamaradu ise Ahhiyawa'nın Büyük Kralı (Achaea, yani Mycenaean Yunanistan) ile ittifak kurdu ve kızını Millawanda'nın (Milet) vasal hükümdarı Atpa ile evlendirdi.

- Piyamaradu, bazı Hitit vasal devletlerini isyan ettirerek veya diğer vasal devletleri fethederek Hititler için pek çok sıkıntıya neden olmuştur. Tawagalawa mektubu olarak bilinen mektup bu bilgileri aktarır ve muhatap Ahhiyawa kralıdır. Hititler, Millawanda'ya yaptıkları bir savaştan sonra Piyamaradu'yu kovaladılar, ancak Piyamaradu, Ahhiyawa'ya kaçmayı başardı. Daha sonra Hattuşili, Piyamaradu'yu Hititlere teslim etmek için kardeşi olarak adlandırdığı Ahhiyawa Kralına yazdı.

- Tawagalawa Mektubu,
- Ama kardeşim [habercisi] benimle tanıştığında, bana [herhangi bir selam] veya herhangi bir hediye getir. Sadece [şu şekilde] konuştu: "Atpa'ya yazdı:" [Piyamaradu] Hatti Kralı'na dön! "[...] Sonra Millawanda'ya gittim; Bu konu yüzünden gittim: "Kardeşimin tebaası, Piyamaradu ile konuşacağım sözlerini işitsin." Sonra Piyamaradu gemiyle ayrıldı, Atpa ve Awayana ise benim ona karşı yaptığım suçlamaları dinledi. Neden meseleyi örtbas ediyorlar - çünkü o onların kayınpederi? Tüm işi size rapor edeceklerine dair yemin ettirdim. Veliaht Prens'i göndermedim mi (diyerek): "Oraya git, elinden tut, onu benden önce buraya getirmek için seninle arabaya bindir" mi? Reddetti. Büyük Kral Tawagalawa'nın kendisi (temsilcisi olarak?) Millawanda'ya geçtiğinde, Kurunta [zaten (?)] Buradaydı. Büyük Kral sizinle buluşmaya gitti - güçlü bir kral değil miydi?

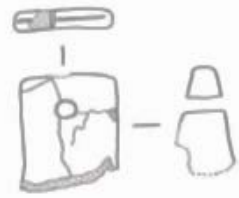
- Arzawa/Mira topraklarının güneyinde Çine Çayı'nın bulunduğu coğrafyanın Mira ülkesinin sınırlarına girmesi, Tepecik kentinin de konumunu ve bölgedeki etkisini de güçlendirmektedir. Mühür baskıları, Batı Anadolu'da Hititlerin politik anlamda da bir gücünün olduğunu ve Tepecik yerel yönetiminin Hititlerle bağlantıda olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda Çine-Tepecik, batıda Ege Dünyası, doğuda ise, Hititlerle ilişkileri yoğun olan ve bölgelerarası kültürel etkileşimi yansıtan bir merkezdir.

Harita 2: M.Ö. 13. yüzyılda Hitit Büyük İmparatorluğu ve Komşuları. ■ Hitit Büyük İmparatorluğu; ▨ Kaşka Bölgesi; ■ Arzawa/Kuzey Suriye Vasal Devletler Birliği; ■ Hitit Etki Alanı; ■ Hattuşa Hanedanı Kökenli Tarhuntassa Hanedanlığı; ■ M.Ö. 13. yüzyılda Orta Assur Krallığı; ■ Orta Babil Kassit Krallığı (Sanhara); ■ Mısır Yeni Krallık (Mizra); ■ Myken Kültürü (Ahhiyawa) (F. Starke'nin verileriyle DBM).

Çine Tepecik Höyüğü'nde tezgah ağırlıkları, birbirine çok yakın alanlarda Geç Tunç Çağı tabakasında ele geçirilmiştir. Tezgah ağırlıklarının açığa çıkartıldığı yerler; herhangi bir mimari plan vermeyen tahrip olmuş yapılara ait tabanların üzeri veya çeşitli bina enkazlarıdır. Höyükte N/12 ve N/13 açmalarında MÖ II. Binin ikinci yarısına ait olan beyaz renkli küllü- yanık topraklı bir tabaka içinde çok sayıda piramit biçimli ağırlık ele geçirilmiştir. Burada değerlendirilen tezgah ağırlıklarının birbirine yakın alanlarda toplu olarak ele geçmesi yerleşimin bu bölümünün dokumacılar için ayrılmış olabileceğini göstermektedir.

1

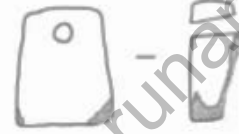
2

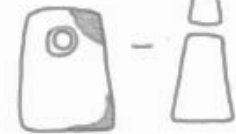
3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

© Telif hakkı korunan eser

13

14

15

16

17

18

19

20

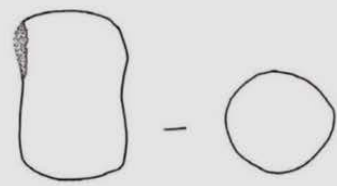

© Telif hakkı korunan eser

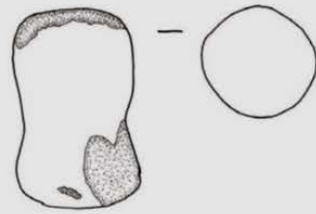

0

10 cm

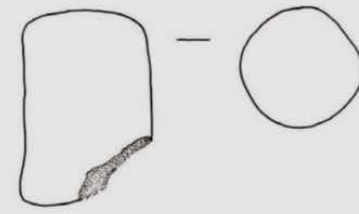
21

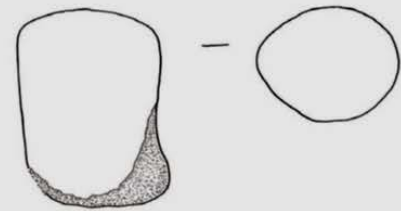
22

23

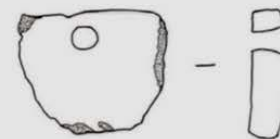
24

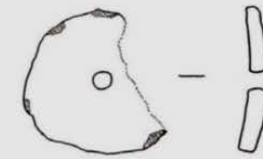
25

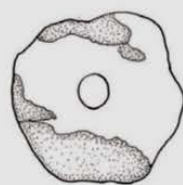
26

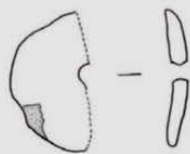
27

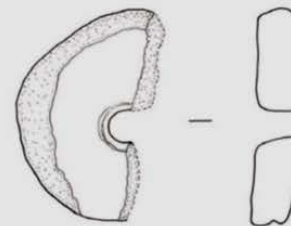
28

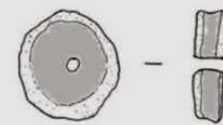
29

30

31

32

© Telif hakkı korunan eser

33

34

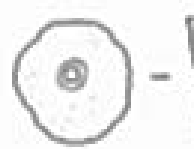
35

36

37

38

39

40

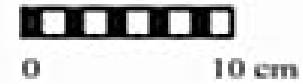
41

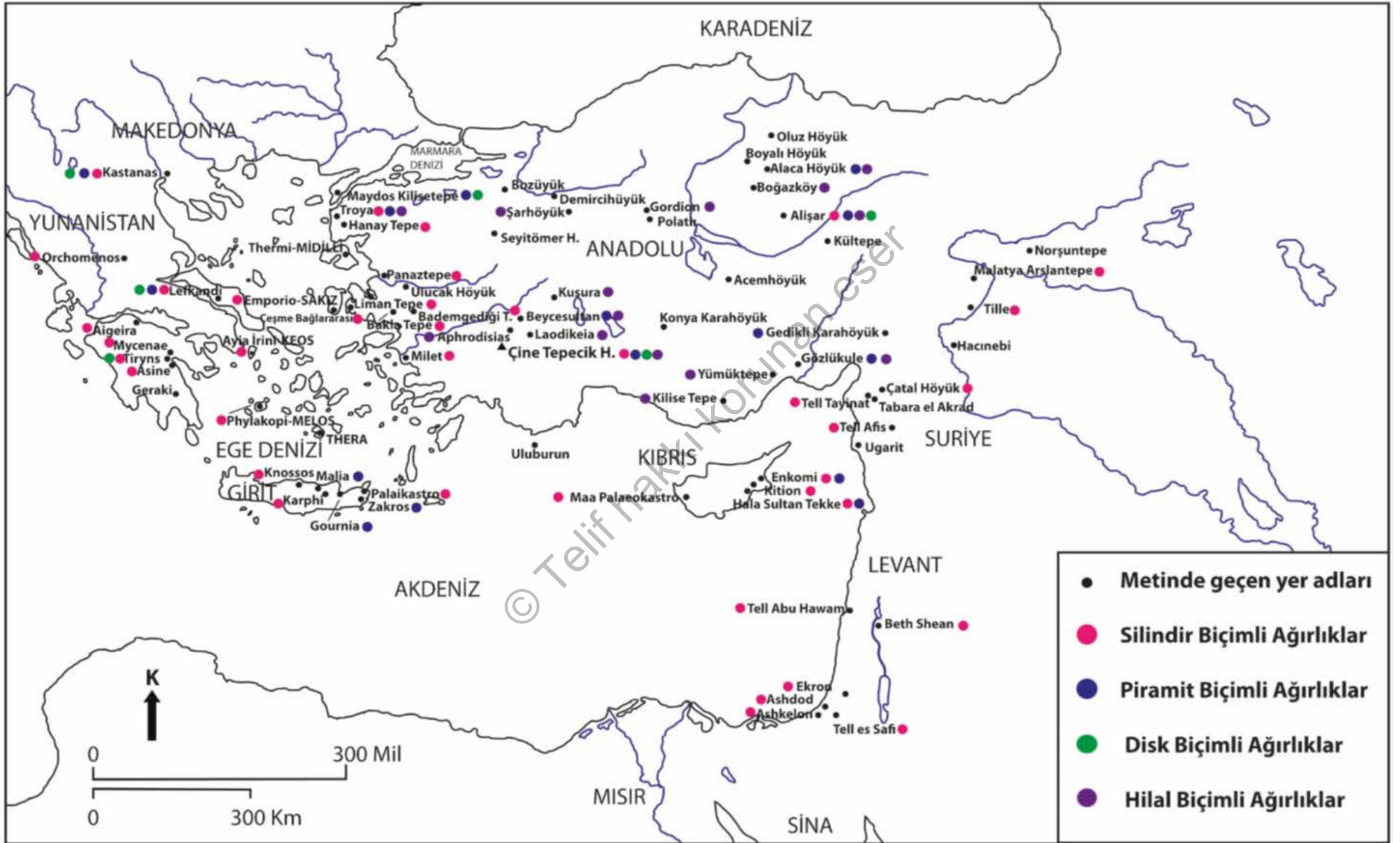
42

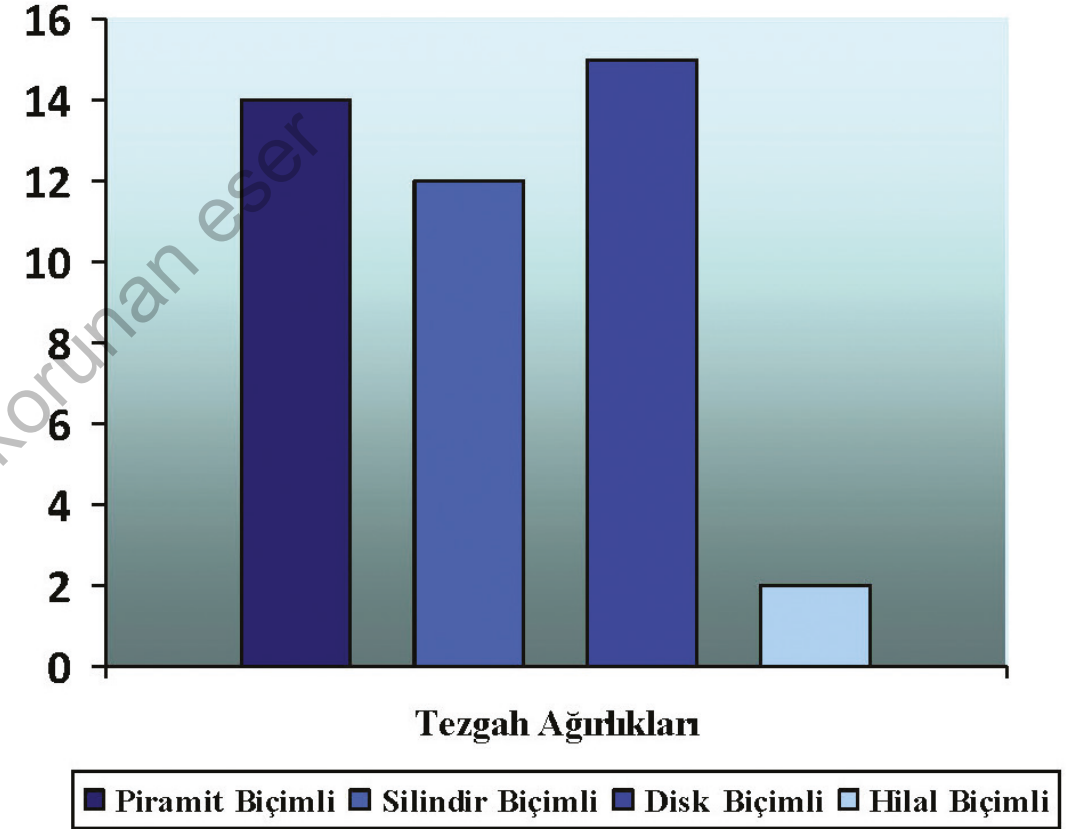
43

© Telihakkı Korunan eser

Tezgah Ağırlığı Tipi	Bulunduğu Alan	Adet
Piramit	M/12	5
	N/12	9
Disk	N/14	4
	N/13	1
	N/12	1
	J/11	1
	J/12	1
	J/13	1
	K/12	2
	M/12	2
	M/13	2
Silindir	L/12	10
	L/13	1
	M/12	1
Hilal	J/11	2
TOPLAM		43

Kaynakça

- <https://aydin.ktb.gov.tr/TR-266656/tepecik-hoyugu---cine.html>
- Günel, S. 2003, "Aydın ve Muğla İlleri 2001 Yılı Yüzey Araştırmaları", **20. Araştırma Sonuçları Toplantısı 2**: 113- 126. Günel, S. 2004, "Aydın ve Muğla İlleri 2002 Yılı Yüzey Araştırmaları", **21.Araştırma Sonuçları Toplantısı 1**: 235-335.
- Günel, S. 2006, "Çine-Tepecik Höyüğü 2004 Yılı Kazıları", **27. Kazı Sonuçları Toplantısı 1**: 19- 28.
- Günel, S. 2008, "Çine-Tepecik Höyük 2006 Yılı Kazıları", **29. Kazı Sonuçları Toplantısı 1**: 73-91.
- Günel, S., 2008, ' Çine-Tepecik Kazıları ve Bölge Arkeolojisine Katkıları', in: A. Erkanal et al (eds.) **Batı ve Doğu Akdeniz Geç Tunç Çağı Kültürleri Üzerine Araştırmalar Sempozyumu**. Hacettepe Üniversitesi, Ankara: 129- 139.
- Günel, S., 2010 "Mycenaean cultural impact on the Çine (Marsyas) plain, southwest Anatolia: the evidence from Çine-Tepecik", **Anatolian Studies** 60: 25-49.
- Günel, S. 2011, "Çine-Tepecik Geç Tunç Çağı Yerleşimi", **Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Haberler** 32: 1- 8.
- Günel, S. 2014, "MÖ 2. Binde Çine-Tepecik Yerleşmesinin Batı Anadolu Arkeolojisindeki Yeri ve Katkıları", **Armağan Erkanal'a Armağan Anadolu Kültürlerine Bir Bakış** (Eds. N. Çınardalı-Karaaslan/A. Aykurt/N. Kolonkaya-Bostancı/Y. H. Erbil). Ankara: 243-256.
- Günel, S. & Herbordt, S. 2010, "Ein Hethitischer Siegelabdruck aus Çine-Tepecik", **Archäologischer Anzeiger** heft 1: 1-11.
- Yılmaz, D., 2016, 'Geç Tunç Çağı'nda Batı Anadolu'da Tekstil Üretimi: Çine-Tepecik Höyüğü Tezgah Ağırlıkları', **TÜBA-Ar** 16, 93-113.